PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 247 - Cena 4.- lire | TRST, četrtek 21. marca, 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Svoboda tiska?

Medtem ko prebivalstvo Julijske krajine po zločinu Škednju terja razpust civilne policije, je bil pozvan pred sodišče naš tovariš Gasperini, odgovorni urednik lista «Il lavoratore». Danes se začenja njegov proces. Zagovarjati se bo moral zaradi poročila o streljanju civilne policije v škedenjski šoli po točkah 38 in 45 člena 5 proglasa št. 1 Zavezniške vojaške uprave «zaradi širjenja neresničnih vesti in hujskanja civilnega prebivalstva».

Škedenjsko šolo so si ogledali mnogi ameriški, sovjetski, angleški jugoslovanski in drugi novinarji in o dogodkih v njej bistveno tako poročali kot «Il lavoratore». Nihče ni mogel pred obveščevalci svetovne javnosti izbrisati sledov strelov in spraviti s sveta pričevanja očividcev. Svobodni tisk je z objektivnim poročanjem samo zadostil zahtevam razburjenega prebivalstva in opozoril na nevarnost, ki prihaja za javni red in mir s strani civilne policije v Trstu. Nič več in samo to je storil tudi tovariš Gasperini.

Pravnemu čutu našega ljudstva se upira, da je gnan pred sodišče uradnik zaradi vesti, katere resničnost potrjuje vse težko prizadeto prebivalstvo Škednja, ne da bi bila javnost obveščena o kakršnem koli kazenskem postopanju zoper civilne policiste, ki so vdrli v šolske prostore in v njih streljali. Pravni čut našega ljudstva terja, da se proces, naperjen zoper urednika lista, ki dosledno brani stvar demokracije, izpremeni v proces zoper tiste, ki izzivajo prebivalstvo in dejansko kalijo javni red in mir. Prepričani smo, da bi to z isto odločnostjo zahtevala javnost Velike Britanije in Združenih držav, če bi civilna policija tam udirala v njihova šolska poslopja streljala in ogražala življenje otrok.

Demokratičnemu pojmovanju našega ljudstva se upira tudi dejstvo, da Zavezniška vojaška uprava doslej še ni smatrala za potrebno, postaviti pred sodišče v smislu proglasa št. 1 odgovorne urednike tistih tržaških listov, ki z objavo dokazano lažnih vesti razburjajo prebivalstvo in resnično spravljajo v nevarnost javni red in mir v Julijski krajini. Omenimo naj le vesti o mrličih in bunkerjih z mrliči v ulici Carducci št. 6 in krvavih spopadih med zavezniškimi vojaškimi oddelki in jugoslovanskimi četami. Zavezniška uradna agencija, je vest o teh spopadih, ki je povzročila nepopisno razburjenje in zaprepaščenje med tukajšnjim prebivalstvom, demantirala. A urednikom listov, ki so jo objavili, se ni skrivil niti las in lahko nemoteno nadaljujejo s svojo hujskaško kampanjo.

Demokratični tržaški listi — spomnimo se samo 21 dnevne ukinitve «Primorskega dnevnika» — morajo vedno znova občutiti besede o svobodi tiska kot prazno frazo, uredniki demokratičnih listov — ne pozabimo na tovariša Dušana Fortiča, ki še vedno brez vsake krivde sedi v zaporu — so izpostavljeni preganjanju s strani sodišč in policije.

Tisk, ki hujska in kleveta demokratično prebivalstvo Julijske krajine, na vse načine sramoti zavezniško Jugoslavijo in njeno vojsko v coni B ter žali njenega najvišjega predstavnika maršala Tita, uživa popolno svobodo. Policiji pa po škedenjskih dogodkih general Harding izjavlja, da lahko računa na podporo zavezniških sil. Demokratični novinar je zaradi poročanja o brutalnem nastopu policije pozvan pred sodišče. Vsa ta dejstva dokazujejo, da Zavezniška vojaška uprava kljub obljubam o nepristranosti nima niti enakih, kaj šele potrebnih različnih meril, za svoje stare poržtvovalne zaveznike na eni, in za hujskače prepojene s fašističnim duhom, na drugi strani.

Čas je, da Zavezniška vojaška uprava preneha s procesi proti demokratom in se loti razpusta civilne policije, kakor to zahteva ljudstvo Julijske krajine.

Odgovoren za smrt 2.000.000 ljudi

Hamburg, 20. AFP. — Höss, bivši poveljnik koncentracijskega taborišča v Auschwitzu je izjavil, da je od julija 1941. do konca leta 1943. dal umoriti s plinom nad 2 milijona oseb.

Dejal je, da je imel julija 1941. razgovor s Himmlerjem, ki mu je odredil, naj s plinom pomori vse internirance, ki niso sposobni za delo.

PULJ IN REKA STA POZDRAVILA KOMISIJO

18. t. m. je komisija nenadoma prispela v Pulj. Njena prva pot je bila v tovarno cementa. Delavci so jo burno pozdravili. Nabrali so se v skupine okrog poedinih članov komisije in v valu navdušenja mahali z zastavami z rdečo zvezdo ter izražali svojo voljo, da bi pripadali Jugoslaviji. Obiskovalci so bili člani gospodarske podkomisije, zato so skrbno pregledali predvsem industrijske naprave te za Pulj najvažnejše proizvodnje.

Medtem se je vest o navzočnosti članov komisije razširila po vsem mestu in ulice so bile kmalu napolnjene po tisočih in tisočih navdušenega ljudstva, ki je z jugoslovanskimi zastavami in pesmijo pozdravljalo obisk in manifestiralo za svojo pripadnost k Titovi republiki. Množica se je nabrala predvsem pred poslopjem zavezniške vojaške uprave, kamor se je bila podala gospodarska podkomisija po pregledu industrijskih naprav. Poedini člani in izvedenci komisije so ponovno stopali k oknom in opazovali morje navdušene množice, ki je zahtevala Jugoslavijo.

Poedini šovinistični izzivači so sicer poizkusili prirediti protidemonstracijo in izzvati incident, množica pa je spregledala nakano in ostala mirna, dočim so vsi ti bedni poizkusi reakcije neopaženo in klaverno utonili v morju vihàrno navdušene množice.

Predvečerajšnim je ista gospodarska podkomisija obiskala Reko. V hotelu «Bonavia» jih je v imenu reškega prebivalstva pozdravil podpredsednik mestnega ljudskega odbora dr. Finderle. Kljub temu, da je bil obisk popolnoma nepričakovan, se je kmalu nabrala velika množica navdušenih Istranov in reško prebivalstvo je z rdečo zvezdo na trobojnicah izražalo svojo voljo, da se priključi k Jugoslaviji.

Tito — Jugoslavija, enodušna zahteva istrskega ljudstva.

Okrog štirih se je odpravila gospodarska pod komisija na Mestni odbor SIAU, kjer je imela kratko sejo z domačimi strokovnjaki gospodarstva, trgovine, prometa in obnove pristanišča. Med drugimi so se udeležili te seje tudi predstavnik pristaniške kapetanije tov. Rajko Randić, železničarski nadzornik Viktor Mramor, ravnatelj Glavnih skladišč (Magazzini Generali) dr. Vjekoslav Sosič ter predstavnik Enotnih sindikatov tov. Andrej Petrič.

Dragi gostje bodo ostali na Reki še dva dni, da tukaj preučijo razne gospodarske probleme Istre ter ugotovijo škodo, ki jo je utrpelo pristanišče med to vojno.

Istega dne dopoldne so drugi člani medzavezniške komisije obiskali Motovun, kjer so se sestali s člani okrajnega ljudskega odbora. Zadržali so se tri ure v živahnem razpravljanju, nakar so se odpravili v mesto Svinjak. Tudi tu jih je sprejel Mestni ljudski odbor, nato pa so bili gostje duhovnika Stifanič Srečka. Končno se je podala komisija še v Prtovalj, nakar se je vrnila v Pazin. Tudi tokrat jih je ljudstvo povsod sprejelo z za Istrane tako značilnim navdušenjem ter jim na vsakem koraku kazalo svojo voljo, da se priključijo ti kraji k Jugoslaviji.

Predvečerajšnim zvečer ob 10 uri je sprejela medzavezniška komisija istrski odbor SIAU-a, katerega so zastopali tov. Josip Šesta Giusto Massarotto ter duhovnik Srečko Stifanič. V dolgem in prisrčnem razgovoru so predstavniki istrske SIAU obrazložili komisiji zakaj zahtevata Istra in Julijska krajina priključitev k Jugoslaviji.

Šolstvo v Julijski krajini

Reka, 20. Tanjug. — V celi Julijski krajini z Istro je bilo pred prvo svetovno vojno 581 hrvaških in slovenskih šol, v katerih je poučevalo 1350 učiteljev. Italijanski okupatorji, ki so ukinili vse te šole, so obenem ustvarili jako italijansko šolstvo, ki je imelo namen raznaroditi slovansko prebivalstvo teh krajev. Tako je bilo na pr. samo v pokrajini Pulja leta 1937. več kot 1000 italijanskih učiteljev, kar pomeni, da je prišlo v gotovih šolah 7 do 8 učencev na enega učitelja. Narodno osvobodilna vojna v Juliski krajini in Istri je prekinila s temi prisilnimi metodami raznarodovanja. Ljudske oblasti v Istri so že v teku borbe samo počele organizirati slovenske in hrvaške šole, tako da so bile prve hrvaške šole otvorjene že ob koncu leta 1943. V teku narodno-osvobodilne borbe je obiskovalo učiteljske tečaje več kot 100 učiteljev, delo, ki predstavlja samo po sebi posebno stran v knjigi junaštva istrskega prebivalstva v narodno-osvobodilni borbi. V ilegalnih partizanskih tiskarnah je bil dvakrat tiskan hrvaški istrski abecednik, ki pa je bil uničen ob vdoru fašističnih tolp. Tretji abecednik je bil tiskan v 50.000 izvodih leta 1945. v Zagrebu.

Kot posledica teh naporov za vzpostavo ljudskega šolstva v Istri je tam delovalo leta 1944. 40 hrvaških šol s približno 1200 učenci, dasiravno je bila tedaj vsa Istra zasedena od Nemcev. Poleg tega je bilo organiziranih mnogo tečajev in ljudskih univerz. V teku narodno-osvobodilne borbe je bilo vse delo za organizacijo hrvaškega šolstva izvršeno od prosvetnega oddelka Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora za Istro.

Obnovitev diplomatskih odnosov med Švico in ZSSR

Bern, 20. - AFP — Po izmenjavi not 18. marca v Beogradu med švicarskim poslanikom Zellwegerjem in sovjetskim odpravnikom poslov je sovjetska vlada sprejela predlog švicarske vlade po obnovitvi rednih diplomatskih odnošajev.

Jugoslovanski narodi podpirajo našo borbo

Iz vse Jugoslavije prihajajo protestne brzojavke zaradi fašističnega delovanja zločinskih elementov civilne policije in izrazi sočustvovanja žrtvam in njih svojcem v Škednju. PNOO je včeraj sprejel 26 takšnih brzojavk iz vseh krajev Jugoslavije.

Naj navedemo le brzojavke iz nekaterih mest, vasi in srezov: Ivanica v Moraviškem srezu, Natalinci, Temnički srez, Oplenački, Lepenički in Kosmajski srez, Zaječar, Lapovo, Cabuna, Virovitica, Kruševac, Senj-Rudnik, Rezavac, Krčevina, Drenički srez, Osijek, Prokuplje, tekstilna tovarna «Dunav» v Beogradu in mnogi kraji in organizacije iz Srbije, čevljarska nabavljalna zadruga v Zagrebu, Dugo Selo pri Zagrebu, vasi Konavlja v južni Dalmaciji, Srbica in drugi kraji na Hrvaškem.

Meščani Zaječara, najvzhodnejšega dela FLRJ, budno spremljajo borbo ljudstva Trsta in Julijske krajine za svobodo in demokracijo. Oni vedo, koliko žrtev so slovenski in italijanski antifašisti dali proti fašizmu. Ljudstvo vzhodne Srbije stoji čvrsto ob vaši strani v tej vaši borbi! Živela 7. ljudska republika Trst! Smrt fašizmu — svobodo narodu! Meščani Zaječara.»

Iz Lapovega v južni Srbiji je prispela sledeča brzojavka, naslovljena na svojce padlih prebivalcev Škednja — Trsta: «Delavci in kmetje Lapova se zavedajo usodnih dni, ki jih preživljate. Izražajo svojo sočustvovanje nedolžnim žrtvam Škednja in gnusijo se jim postopki civilne policije, ki v svojem protiljudskem nastrojenju sipljo ostanke fašističnega strupa in ubija nedolžne prebivalce vašega kraja. Prepričani smo, kakor ste prepričani tudi vi, da bodo vaše nedolžne žrtve prepričale svobodoljubno človeštvo, da je pravica na vaši strani in dale s krvjo plačano svobodo! Slava padlim žrtvam za svobodo Julijske krajine! Smrt fašizmu — svobodo narodu! Delavci in kmetje mesta Lapovo.»

Podružnica pošte Kruševac je brzojavila: Izražamo svoj gnus nad zločini, ki jih vrše fašisti nad našim življem. Naj v imenu svobode vendar že enkrat konča to ubijanje ljudskih sinov! Podružnica pošte Kruševac - Srbija.

Iz Beograda je prejel PNOO-ju naslednjo brzojavko: Delavci in uradniki trikotaže «Dunav» pošiljajo vam, borbenem delavnemu ljudstvu Trsta in Julijske krajine, plamenče bratske pozdrave z željo, da vztrajate v borbi proti ostankom fašizma in sovražnikom naše svobode. Smrt fašizmu — svobodo narodu! Delavci in uradniki «Dunava» v Beogradu.

Te brzojavke so zopet dokaz, kako narodi Jugoslavije budno spremljajo junaško borbo svojih primorskih bratov, one so dokaz, kako tesne so vezi med primorskim ljudstvom in ostalimi narodi Jugoslavije. Zavest, da drugi napredni narodi, predvsem pa jugoslovanski, s katerimi smo narodnostno in gospodarsko tako nerazdružljivo povezani, sočustvujejo z borbenimi napori primorskega ljudstva in ga podpirajo, je zavest, ki bo le še utrdila neomajno vero našega ljudstva v nepremagljivost njegove pravične stvari.

Mirovna konferenca 2. maja

Pariz, 20. AFP. — Uradno je bil določem 2. maj kot datum pričetka mirovne konference. Zasedanja konference bodo tajna. Ta sklep je sprejela Francija kot gostiteljica na predlog držav, ki organizirajo konferenco. Javna bo samo otvoritvena in zaključna seja. Med konferenco se bodo delegati posameznih sil sporazumeli o poročilih, ki bodo izročena novinarjem.

...in Byrnesove izjave

Washington, 20 Reuter. — Ameriški zunanji minister James F. Byrnes je izjavil na tiskovni konferenci, da ni doslej prejel od nobene strani predloga, naj bi se pariška mirovna konferenca, ki bi se morala vršiti maja, odgodila.

Byrnes je dejal, da ni storil nobenega koraka za sklicanje novega sestanka zunanjih ministrov velike trojice v ZDA.

Nadalje je izjavil, da nima nobenih informacij, po katerih bi mogel potrditi ali zanikati poročila, tiska, da bo mirovna konferenca tajna in da novinarji ne bodo imeli dostopa.

V Španiji se je borilo 1200 Jugoslovanov

Beograd, 20. - Tanjug — Včeraj predpoldne se je vršilo delovno zasedanje kongresa španskih prostovoljcev v Beogradu. Prvi je govoril general španske republikanske armade Cordona, ki so mu sledili predstavniki delegacij španskih prostovoljcev iz Poljske, Bolgarije, Češkoslovaške, Albanije, Rumunije, Madžarske, Avstrije in delegat italijanskih španskih borcev Colombo. Predstavnik jugoslovanskih španskih borcev Božidar Maslarić je poudaril v svojem govoru, da se je v Španiji borilo nad 1.200 jugoslovanskih prostovoljcev, od katerih jih je polovica padla, mnogo pa jih je bilo ranjenih.

Na kongresu je bil izvoljen upravni odbor društva španskih prostovoljcev Jugoslavije. Sprejet je bil predlog, da se podvzame iniciativa za sklicanje mednarodnega kongresa španskih borcev dne 18. julija, na obletnico pričetka borbe v Španiji. Kongres naj bi se vršil v Parizu, Londonu ali kakem drugem mestu.

Sprejem na čast poljskim prostovoljcem

Beograd, 20. - Tanjug — V prostorih poljskega veleposlaništva v Beogradu je bil snoči sprejem na čas poljske delegacije španskih prostovoljcev, ki jo vodi general Karol Swierczewski. Sprejemu so prisostvovali tudi predstavniki jugoslovanskih prostovoljcev v španski osvobodilni vojni pod vodstvom generalov Koče Popovića, Peke Dapčevića in Božidara Maslarića.

Na sprejemu je vladalo prisrčno ozračje v duhu poljsko-jugoslovanskega bratstva.

WASHINGTON. Predsednik Truman bo v petek sprejel Leona Bluma, izrednega francoskega veleposlanika v ZDA.

Maršal Tito na Češkoslovaškem

„Češkoslovaško ljudstvo pričakuje obisk z ljubeznijo in navdušenjem"

Praga, 20. Tanjug. — Danes dopoldne ob 7. uri je maršal Tito s svojim spremstvom prispel v mesto Petrovica na poljsko-češkoslovaški meji, kjer ga je pozdravila in mu želela dobrodošlico delegacija češkoslovaške vlade pod vodstvom pomočnika zunanjega ministra Vladimira Klementisa.

V svojem pozdravu maršalu Titu je Klementis poudaril, da je češko in slovaško ljudstvo vselej gojilo čustva prijateljstva in občudovanja do jugoslovanskih narodov in da so ti odnosi ostali nespremenjeni.

«Obe deželi — je nadalje izjavil Klementis — sta bili povezani v preteklosti s skupno usodo in skupnimi cilji, povezani sta danes in bosta v bodoče. Narodi nove Jugoslavije in nove Češkoslovaške so povezani s skupnimi ideali naprednega in socialnega reda, slovanskega bratstva, nerazrušnega zavezništva z ZSSR in prijateljstva z demokratičnimi in miroljubnimi deželami sveta.

Češkoslovaškemu ljudstvu je ime Tito simbol nove Jugoslavije. Brez borbe pod njegovim vodstvom in brez ideoloških temeljev, ki jih je dal tej borbi, ne bi bilo nove Jugoslavije; to je, sploh ne bi bilo Jugoslavije. Zaradi tega pričakuje češkoslovaško ljudstvo obisk maršala Tita s silno ljubeznijo in navdušenjem».

Maršal Tito se je zahvalil za pozdrav na tleh bratske Češkoslovaške in poudaril, da tudi on nazdravlja poglobitvi prijateljstva med slovanskimi narodi. General Pika, predstavnik češkoslovaške armade je pozdravil maršal Tita kot «legendarnega heroja združenih narodov Jugoslavije, ki je z močjo svoje volje in s svojim pogumom združil vse jugoslovanske domoljube v odločilni neizprosni borbi proti zatiralcem».

Maršal Tito je v svojem odgovoru prosil generala Piko, naj izrazi njegove prisrčne pozdrave in tople pozdrave jugoslovanske armade in jugoslovanskih narodov bratski češkoslovaški državi. Poudaril je staro prijateljstvo, ki veže armade teh dveh dežel, prijateljstvo, ki se bo v bodoče še bolj okrepilo.

Poleg predstavnikov češkoslovaške vlade in armade je maršala Tita pozdravila tudi skupina češkoslovaških novinarjev, ki jih je maršal Tito sprejel v vlaku in ostal z njimi dalj časa v prijateljskem razgovoru.

Ob 9 uri dopoldne je vlak zapustil Petrovice in nadaljeval preko Moravske Ostrave pot v Prago, kamor bo prispel nocoj.

Preučevanje mirovnih pogodb

London, 20. - AFP — Včeraj zjutraj so namestniki zunanjih ministrov, ki pripravljajo mirovno pogodbo, zopet začeli preučevati načrt mirovne pogodbe z Rumunijo in Italijo. Ukrepi za razorožitev Italije bodo v skladu z onimi, ki jih bodo izvajali napram Rumuniji, Madžarski, Bolgariji in Finski. Vprašanje italijanskih meja bo spet načeto v kakih desetih dneh. Uradni londonski krogi izjavljajo, da ni bila potrjena vest o odgoditvi mirovne konference, ki bi se imela vršiti 1. maja v Parizu.

Pomen varšavske pogodbe

Zbližanje slovanskih narodov je posledica izkušenj preteklosti

Beograd, 20. Tanjug. — Današnji «Glas», organ Ljudske fronte Srbije, piše v članku pod naslovom «Varšavska pogodba» med drugim:

«Obisk maršala Tita v Varšavi je bil kronan s podpisom pogodbe o prijateljstvu in medsebojni pomoči med Jugoslavijo in Poljsko.

To važno zgodovinsko dejanje je izraz resničnega bratstva in ljubezni med obema narodoma ter izraz novega duha miroljubne slovanske solidarnosti.

Slovanski narodi so si bolj kot drugi pridobili v tej vojni drago plačan nauk in dragocено izkušnjo. Ta izkušnja jim je omogočila, da celijo danes vse rane preteklosti in skladno polagajo temelje za svojo boljšo bodočnost. Z bratsko pomočjo svoje velike osvoboditeljice, mogočne ZSSR, so doživeli sedaj svoj preporod, novo dobo slovanske solidarnosti in sodelovanja.

Poljsko ljudstvo vidi v maršalu Titu, ustvaritelju nove Jugoslavije, ki je položil temelje enotnosti in bratstva njenih narodov, glasnika in nosilca tega novega duha slovanske solidarnosti.

Pomembni uspehi, ki so bili zapečateni s pogodbo o prijateljstvu in pomoči, so najboljši dokaz, da isti duh preveva voditelje demokratične poljske republike.

Uradno poročilo zlasti poudarja, da je bila pogodba sklenjena v duhu Listine ZN. Na ta način so že v naprej onemogočene vse tendenčne razlage, ki jih žele nekateri krogi pripisati delu za krepitev medsebojnega prijateljstva in sodelovanja slovanskih narodov. Jasno je, da konsolidacija te solidarnosti nikakor ne predstavlja želje slovenskih narodov, da bi se izolirali z ustanavljanjem izključnih blokov, še manj pa predstavlja zaroto, naperjeno proti komurkoli.

Slovanski narodi so bili le preveč žrtve zarot in blokov. Njihovo zbližanje je naravna posledica bridkih izkušenj preteklosti, iz katerih je vstala spontana želja po skupnem delu za zgradnjo in zagotovitev novega miru, ki so ga dosegli z neštetimi žrtvami.

Zaradi tega predstavlja varšavska pogodba, kot vse druge pogodbe med slovanskimi deželami, važen doprinos k splošnemu miru, miru vseh svobodoljubnih narodov, miru, ki je bil ustvarjen in ki počiva na organizaciji ZN. Le sovražniki takega miru imajo razlog, da se vznemirjajo.

Ogrožanje Francije

Pariz, 20. - AFP — Zunanje politični odbor ustavodajne skupščine je interveniral pri zunanjem ministru Bidaultu za preložitev grških volitev v sporazumu z zavezniki. Nadalje je odbor, ki se je danes sestal, izrazil upanje, da bo čim prej obveščen o okoliščinah volivne kampanje v Grčiji.

Člani odbora so prav tako izrazili presenečenje, da britanska in ameriška vlada ne smatrata za potrebno, da bi Varnostni svet razpravljal o španskem vprašanju in opozorili, da je španska koncentracija čet na Pirenejih grožnja za varnost Francije.

Byrnes o grških volitvah

Washington, 20. AFP. — V pismeni izjavi tisku je Byrnes dejal, da bo ameriška vlada imela v Grčiji pri bližnjih volitvah opazovalce. Zatrdil pa je, da sme imeti samo grška vlada pravico določiti dan volitev.

Razpravljanje o jugoslovanskem državnem proračunu

Beograd, 20. Tanjug. — Danes popoldne se je pričelo drugo izredno zasedanje ljudske skupščine FLRJ. Ljudska skupščina bo pričela svoje delo z razpravljanjem o predlogu državnega proračuna.

Fotografska razstava italijanskih in nemških zločinstev

Beograd, 20. - Tanjug — Razstava slik in dokumentov o zločinih, ki so jih zakrivili okupatorji in njihovi pomagači v Jugoslaviji je vzbudila veliko zanimanje med beograjskim prebivalstvom, ki v velikem številu obiskuje to razstavo. Vsak dokument, vsaka slika, vsaka podrobnost na razstavi predstavlja dokument zase o grozodejstvih fašistov nad jugoslovanskimi narodi. Italijanski in nemški fašisti so pustili za sabo samo vešala, grobove, požgane in opustošene vasi in mesta.

Razstavljene fotografje so najboljši odgovor onim, ki skušajo danes zakriti in zmanjšati težo zločinov, ki so jih zagrešili italijanski okupatorji v Jugoslaviji.

MLADINA JULIJSKE KRAJINE!
MLADI SLOVENCI IN ITALIJANI!

Proslavimo svetovni mladinski teden!

Vsa svobodoljubna mladina sveta proslavlja tudi letos svetovni mladinski teden od 21. do 28. marca. V tem tednu bo povečala svoje napore za utrditev miru in razširjenje demokratičnih pridobitev.

Mladinci, mladinke, pionirji!

Tekmujmo v utrjevanju bratstva in enotnosti slovenske in italijanske mladine!

Povečajmo našo budnost in borbo proti fašističnim provokacijam!

Združimo se še tesneje v borbi za pravično rešitev naših zahtev za priključitev k Ljudski republiki Jugoslaviji!

V svetovnem mladinskem tednu bomo še posebno proslavili dneve, ki so posvečeni:

24. marca slovensko-italijanskemu bratstvu,
26. marca spominu padlih borcev za svobodo,
27. marca enotnosti in bratstvu svobodoljubne mladine vsega sveta.

Vse ostale dneve svetovnega mladinskega tedna pa bomo izpolnili s povečano aktivnostjo na vseh področjih mladinskega udejstvovanja.

Mladina Julijske krajine je v času oborožene borbe proti naci-fašizmu skupno z mladino Jugoslavije dala ogromne žrtve za svobodo, za mir in za boljšo prihodnost.

Pokažimo mladini vsega sveta, da bomo tudi sedaj med prvimi na braniku miru in demokratičnih pridobitev!

Živela enotnost in bratstvo svobodoljubne mladine vsega sveta!

ZVEZA ANTIFAŠISTIČNE MLADINE

Ker smo hoteli Jugoslavijo

so nam požigali domove, šole, pošiljali nas v zapore, internacije in kazenske bataljone

24. VI. 1922, ko še ni bilo fašizma:

je pridrvela v Lonjer tolpa italijanskih nacionalistov. Streljali so po vasi ter pretepli Avguština in Dragotina Čok.

BEKA. V marcu 1943 so prišli v zgodnjih jutranjih urah v vas karabinerji, zbudili vse ljudi na vasi ter nato pobrali 3 mladoletne fante, ki so jih odpeljali v kazenske bataljone v Aquilo.

Dne 26. 5. 1944 je preživljala vas grozne trenutke. V vas so pridrveli italijanski fašistični miličniki in Nemci. Prišli so s kamioni in oklopnimi avtomobili. Ljudem so dali 10 minut časa, da naložijo, kar morejo na vozove. Sami pa so metali blago in pohištvo iz hiš in nekaterim na dvorišču vse zažgali. Pokradli so, kar so mogli. Popili so mnogo vina in kakor besni tekali od hiše do hiše, ter pretepali in strahovali ljudi. Vsi šc niso niti zapustili vasi, ko so že iz hiš vzplapolali plameni. Fašisti so odpeljali 6 prašičev, 36 glav goveje živine in vse ljudi. V sosednji vasi so ljudi izpustili, živino pa gnali na postajo Herpelje-Kozina in jo tam naložili na vagone. Ko so se ljudje vrnili v vas, so našli sama pogorišča. Oškodovani so bili sledeči posestniki: Antonija Žerjal, Ivan Andrijašič, Angel Cergolj, Anton Valenčič, Anton Cergolj, Anton Sancin, Ivan Kozina, Andrej Cergolj, Rudolf Sancin, Jožef Mihalič, Marija Cerljeva, Jožef Kozina, Jožef Cergolj, Anton Kozina, Anton Zobec, Ivan Cergolj, Anton Cergolj (ni istoveten s prejšnjim), Jožef Povh, Justina Kozinova, Viktor Čač, Ivan Cergolj (ni istoveten s prejšnjim) Marij Cergolj, Andrej Požar, Jožef Sancin.

V oktobru 1943 so pridrveli v vas Nemci in streljali vse vprek. Spravili so vse ljudi skupaj in nato prebrskali vse hiše. Pobrali so mnogo oblek, perila, zabele, raznega živeža, denarja in drugo. Vaščani so morali naropano blago in tudi njihovo municijo peljati do sosednje vasi. Poznneje so prihajali ropat skoraj vsak drugi dan.

V decembru 1944 so Nemci ponoči odnesli 1 prašiča. Prihajali so nato v več presledkih, brskali po hišah in vsakokrat odnesli večje količine živeža, mnogo perutnine in drugo. Pri tem so ljudi pretepali. V septembru 1944 so Nemci prisilno mobilizirali 3 voznike, in 1 delavca za delo pri utrdbah v Podgorjah. Mobilizirani so bili: Ivan Kozina, Anton Kozina, Rudolf Sancin in Mirko Zobec.

KLANEC. V marcu 1943 so italijanski karabinerji prišli v zgodnjih jutranjih urah v vas in odpeljali 4 mladoletne fante. Šele po nekaj tednih se je zvedelo, da so v kazenskih bataljonih v Aquili.

Dne 28. februarja 1944 so italijanski fašistični miličniki, ki so imeli postojanko v Podgorjah, prišli v vas, aretirali Marijo Metlikovo jo odpeljali v Podgorje ter jo tam pri zaslišcvanju zverinsko mučili in pretepali. Nato so jo odpeljali v tržaške zapore. Izpustili so jo 19 2. 1945, na posredovanje dekana Gabrijela Piščanca.

Dne 1. oktobra 1943, ko so se pričele vračati po Istri divje nemške tolpe, je prišlo blizu vasi do spopada med prednjimi nemškimi stražami in partizani. Nemci so obstreljevali vas s topovi in pri tem porušili 4 gospodarska poslopja ter zažgali 1 vilo, porušili pa župnišče in cerkev. Oškodovani so bili sledeči: Marija Bernetičeva, Franc Metlika, Ivan Metlika, Marija Bolčičeva, in Alfred Gatorna. Dne 2. oktobra 1943 so Nemci obkolili vas. vaščane strahovali in premetavali vse po hišah. Enajstim posestnikom so odnesli 11 prašičev, 2 goved, 60 komadov perutnine, mnogo živil, oblek, perila, denarja itd. V februarju 1944 so Nemci ob priliki odhoda iz vasi, kjer so bivali dalj časa. odgnali 1 posestniku junico.

V septembru 1944 so Nemci mobilizirali za prisilno delo pri utrdbah 16 oseb. Mobilizirani so bil sledeči: Franc Klobučar, Jožef Metlika, Ivan Lovrenčič, Mihael Metlika, Ivan Martinčič, Ivan Metlika, Cezar Metlika, Jožef Metlika. Teodora Albreht, Pavla Metlika, Marija Lovrečič, Marija Metlika, Stefanija Metlika, Antonija Metlika. Zorka Metlika in Angela Metlika. V maju 1944 je bil pri Krvavem potoku spopad s partizani. Nemci so prišli z namenom, da požgejo vas, kakor so bili napravili v Beki in Ocizli. Obkolili so vas, nagnali skupaj 7 mož in jih postavili v vrsto, da bi jih ustrelili. Prihitel je še o pravem času dekan Gabrijel Piščanc, ki se mu je posrečilo pregovoriti poveljnika. Osebno je jamčil, da so ljudje nedolžni. Bil je vedno pripravljen nastopiti v obrambo ljudstva in je tako rešil premnoge trpljenja in smrti.

MRŠE. Dne 22. 2. 1943 soprišli ponoči v vas italijanski karabinerji, zbudili vse ljudi in odpeljali v Materijo 7 moških. Tam so jih 5 izpustili, dva pa so odpeljali v tržaški zapor in od tam v kazenske bataljone v Italijo. V marcu 1943 so italijanski vojaki in fašistični miličniki v gozdu srečali Antona Skočaja in Ivana Mezgeca, ki sta šla po drva. Aretirali so ju, ter odpeljali v Sežano. Pri zaslišcvanju so ju pretepali. Izpustili so ju po štirih dneh. V maju 1943 so italijanski kvesturini aretirali Frančiško Vatovčevo, ki je bila na poti v Trst. Po nekaj dneh so jo odpeljali v internacijo v Frosinone. Vrnila se je šele po kapitulaciji Italije. Junija 1941 so Italijani mobilizirali za prisilno delo pri utrdbah v okolici Reke: Franca Skočaja, Ivana Skočaja, Jožefa Skočaja, Edvarda Mezgeca, Rudolfa Mezgeca, in Edvarda Medveda.

Nemci so 20. 10. 1943. v vasi vse razmetali in enemu posestniku ukradli prašča. V septembru 1944. so prisilno mobilizirali za delo pri utrdbah v okolici Podgorij 7 oseb, ki so morali delati pri vseh vremenskih neprilikah. Mobilizirani so bili: Anton Skočaj, Franc Gvardjančič, Franc Mezgec, Ivan Cetin, Anton Mezgec in Ivan Mezgec.

V novembru 1944. so Nemci s strojnicami streljali proti vasi in pri tem ubili eno kravo ter poškodovali levo roko Antonu Tomšiču. V aprilu 1945. so nemški hlapci četniki v vasi pokradli mnogo perutnine, oblek, perila, raznih živil itd. 15. aprila 1945. so nemški hlapci nedičevci obkolili vas in strahovali ljudi. Ostali so v vasi eno noč, razmetali vse po hišah in pokradli mnogo živil, maščobe, perila in drugega blaga.

V marcu 1945. so Nemci prisilno mobilizirali za vojaška dela pri Markovščini številne vaščane, ki so se morali pri delu vrstiti, tako da so prišli vsi na vrsto.

TUKAJ BORBA - TAM OBNOVA

V coni B ni ne brezposelnosti ne strahovanja nekaterih članov civilne policije. Tam ni ne stavk ne incidentov. Čeprav je cona B tako nesrečno odrezana od svojih prirodnih tržišč Trsta in Gorice, čeprav je vsa opustošena in izropana po težkih bojih za svobodo, čeprav je treba še ogromnih naporov, da bodo ljudje zopet dosegli blagostanje, ki je nujno za normalno potekanje vsakdanjega življenja, vlada vendar tam že nov duh, ki je podvojil napredek k boljšim dnem. To je duh svobodne obnove, duh vzajemne pomoči ljudstva, ki si tukaj lahko pomaga z zadrugarstvom in skupnim demokratičnim reševanjem skupnih težav s pomočjo svoje ljudske samouprave. To je duh spoštovanja človeškega dela.

Kdo se je zmenil prej, da bi kaj napisal o dnevnem delu idrijskega rudarja, da bi se zmenil za izboljšanje zastrelih delovnih metod. Zato so se menili le oni, ki so zaslužili na račun izkoriščenega in od težkega dela otopelega rudarja? Pa si danes oglejmo n. pr. prav ta idrijski rudnik! Ko so se vrnili idrijski rudarji s hribov in host, ko so se opomogli od terorja okupatorskih priganjačev, so našli rudnik v skrajno zanemarjenem stanju. Toda zdaj v tem rudniku delajo za svojo lastno prihodnost. Zato so se vse drugače kot prej lotili dela.

Topilnica je bila po bombardiranju neuporabna. S pomočjo požrtvovalnosti rudarjev je zdaj obnovljena. Popravljene so peči, generatorji in druge naprave. Proizvodnja je zopet v polnem teku. Plinski generator je popravil tov. Anton Pavšič v izredno kratkem času. Po zbiralnih ceveh zdaj zopet teče živo srebro.

Januarska proizvodnja je znašala 110.5% decemberske, februarska pa že 120.5%. Često so rudarji za toliko prekoračili delovne norme, kot si pred vojno ni mogel nihče zamisliti. Tov. Poljanšek Ivan in Čok Julij n. pr. sta pri izkopavanju rude prekoračila normo za 53%, Sede Filip in Kolar Josip pa za 46%. Kljub začetnemu poraznemu stanju rudniških naprav so danes že dosegli 75% predvojne proizvodnje. Zato je bilo treba silnih naporov. Toda ne samo telesnih. Zdaj delajo z ljubeznijo, pazijo na stroje in orodje, štedijo z materialom in preučujejo nove načine dela. Saj danes delo ni več sramota. Danes poznamo junake dela prav tako, kot junake znanosti.

Postojnska žaga, ki jo je zažgal okupator, je tudi že obnovljena. Ne samo to. Proizvodnja je že dosegla 133.3% predvojne produkcije. To je plod delavske požrtvovalnosti. Predvojno norm.) so prekoračili za 81%, ako pomislimo, da dela na tej isti žagi danes samo 74% predvojnega števila delavstva.

Iz Slovenije je dobila cona B 16 vagonov krompirja za seme. To je znatno olajšanje ob sedanjem pomanjkanju. 10 vagonov krompirja je uspelo ljudski oblasti pridobiti z zamenjavo s koruzo. Tako bo mogoče popolnoma izvesti pomladanski setveni načrt.

Tudi istrska ladjedelnica je prebolela najhujše skrbi za dobavo žebljev. Dobila jih bo iz Krope.

Često je obnova v coni B plod samoiniciative poednih prebivalcev ali skupine. Tako so organizirali Tolminci skupino tovarišev, ki je očistila 3.5 km poti med Zatolminom in Pologom, v vasi Žabce pa so podobne skupine očistile 3 ha borovnega nasada, pobelile 84 drevesc, pripravile 4 do 5 km gradbenega lesa in očistile 1.5 km vaških poti. Pri dobri organizaciji in izvedbi dela so se posebno obnesli dijaki učiteljišča. Taki so stvarni napori prebivalstva cone B v boju za svobodo, v boju za priključitev k materi Jugoslaviji.

Ljudstvo cone B za tržaško delovno ljudstvo

Po vsej coni B še vedno nadaljujejo z nabiralno akcijo v pomoč stavkujočim vo coni A. Nabrane količine hrane bodo odposlali tržaškim delavcem, ki se tako vztrajno in junaško bore za priključitev Trsta in Julijske krajine k Titovi Jugoslaviji. V okrajih Idrija in Cerkno, kakor tudi v Tolminu in drugod, so delavci in kmetje trdno povezani z ostalim prebivalstvom nabrali ogromne količine hrane. Vas Godovič je nabrala 500 kg raznega blaga, vaščani Črnega vrha pa 1000 kg vsakovrstne hrane. V Idriji so nabrali 3100 kg hrane, v Cerknem in okolici 2781 kg, v Otaležu 1700 kg, v Trebenčah, Gornjem in Poči 427 kg, v Novakih 497 kg, v Bukovem 730 kg, v Šebreljah 300 kg, v Stopniku, Polici in Reki 376 kg, v Straži 106 kg, v Zakrižu 903 kg, v Idrijskem logu in Planini 400 kg hrane. Poleg tega so prebivalci teh okrajev zbrali tudi nad 50.000 lir, s katerimi bodo kupili najnujnejše stvari in jih odposlali tržaškim delavcem, ki ob vsaki priliki odločno zahtevajo priključitev k Jugoslaviji.

Delavci in kmetje cone B so ob tej priliki ponovno pokazali svojo neizmerno ljubezen in čvrsto povezanost s tržaškim delovnim ljudstvom.

Mirno lahko trdimo, da v coni B Julijske krajine ni bilo nikogar, ki ne bi po svojih močeh prispeval k tej pomembni akciji.

Zahvala Škedenjcev

Politične in prosvetne organizacije iz Škednja se iskreno zahvaljujejo vsem dobrim osebam, ki so ob priliki žalostnih dogodkov pokazale svojo solidarnost s prizadetimi ter pripomogle, da se je pogreb vršil na tako veličasten način. Posebna zahvala čestiti domači duhovščini, lastnikom in osebju lekarne Nikolič, tvrdki A. Pertot, via Ginnastica 14, cvetličarkam Sv. Ane, drogerijama Giaschi in Sancin ter prevozniku Mancinelli-ju.

• • •

Na sedežu S.I.A.U. v Škednju se je zglasil tov. Pietro Genzo in izrazil svojo globoko hvaležnost Krajevnemu odboru, vsem političnim in prosvetnim organizacijam iz Škednja, Trsta in pokrajine, kakor tudi vsem, ki so o priliki prezgodnje smrti njegove žene Ivanke tešili njegovo bol.

Dalje je dejal, da mu je ob tej hudi nesreči v tolažbo in ponos zavest, da bo žrtev njegove žene doprinesla v blagor človeštvu.

S.I.A.U. Škedenj

„Slovenski tisk"

Februarska 2. številka Slovenskega tiska je izšla in se dobi v upravi pri Državni založbi Slovenije, Ljubljana, Kongresni trg 1 (Ministrstvo prosvete - soba 16).

Poroča o 53 novih slovenskih publikacijah, knjigah, brošurah. Celoletna naročnina velja din 60, posamezna številka din 6.

Popravek

V včerajšnji številki se je v članek «Dejstva za mednarodno komisijo» vrinila neljuba pomota. Naslov *Pismo iz Medvedje vasi* bi se moral glasiti *Pismo iz Medjevasi*, kar s tem popravljamo.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

Po uspelih uprizoritvah Borovih «Raztrgancev» v Trstu, Gorici in Soški dolini, uprizore člani Slovenskega narodnega gledališča to izvrstno delo iz naše narodnoosvobodilne borbe še na sledečih odrih:

OPČINE: V četrtek, dne 21. marca, ob 20. uri, v «Prosvetnem domu».

KONTOVELJ: v petek, dne 22. marca, ob 20. uri, v «Prosvetnem domu».

NABREŽINA: V soboto, dne 23. marca, ob 17,20 uri, v «Prosvetnem domu».

TRŽIČ: V nedeljo, dne 24. marca, ob 15. uri, v «Circolo d'arte e cultura».

Da omogočamo obisk najširšim slojem prebivalstva, so cene izredno znižane in stanejo sedeži 50 lir, stojišča pa 30 lir.

Pevskim društvom

Vsa pevska društva, ki se udeležijo proslave odkritja spominske plošče padlim v Lonjerju, 24. t. m., naprošamo, naj pridejo točno ob dveh v Prosvetni dom v Lonjerju na skupno vajo. Dirigiral bo tov. Venturini. Prinesite note «Žrtvam», «Hej brigade» in «Pesem v svobodi».

Zveza primorskih partizanov prosi vse družine spodaj navedenih padlih borcev, da se zglase pri Z. P. P. Corso 19, Trst, zaradi informacij glede prekopa svojih dragih: Kante Romeo, Venturini Sergio, Perini Antonio, Roncelj Karel, Kanalec Franc, Obersnel Ivan, Pupis Ivan, Sulcič Danilo, Škabar Franc, Stok Stanislav, Tavčar Ivan.

Sovjetski ministrski svet

Zaključek zasedanja zveznega sovjeta narodnosti

Moskva, 20. Tass. — Dne 19. marca zvečer se je vršilo v Kremlju skupno zasedanje zborovanja zveznega sovjeta narodnosti na prvem zasedanju Vrhovnega sovjeta ZSSR.

Navzoči so bili številni gostje — člani diplomatičnega zbora, sovjetsk. in tuji dopisniki in znane osebnosti glavnega mesta. Ob 19. uri so se v glavnih ložah pojavili Stalin, Molotov, Kalinin, Vorošilov, Andrejev, Kaganovič Mikojan, Berja, Hruščev, Malenkov, Svernik in Voznesenski. Poslanci in gostje so jih pozdravili z dolgimi ovacijami. Odmevali so pozdravi na čast generalisimu Stalinu.

Nato so prešli na izvolitev predsedstva Vrhovnega sovjeta ZSSR. Ždanov, ki je predsedoval zborovanju, je podal besedo poslancu Kuznecovu, ki je predlagal izvolitev predsedsvta Vrhovnega sovjeta ZSSR, sestavljenega iz predsednika predsedstva Vrhovnega sovjeta ZSSR, njegovih 16 namestnikov (po številu zveznih republik) tajnika predsedstva in 15 članov predsedstva.

Nato je Ždanov prebral sledečo izjavo Mihaela Kalinina: «Iz zdravstvenih razlogov, prosim Vrhovni sovjet, naj me v prihodnje razreši položaja predsednika predsedstva Vrhovnega sovjeta ZSSR. Kalinin.»

Ždanov je dejal, da bo po njegovem mnenju Vrhovni sovjet ugodil Kalininovi prošnji, da pa obenem meni, da izraža splošno mnenje vseh poslancev, ko želi, da bi bil Mihael Kalinin izvoljen v predsedstvo Vrhovnega sovjeta, kjer bo mogel koristiti s svojim velikim izkustvom in znanjem. Ta izjava poslanca Ždanova je bila sprejeta z dolgim odobravanjem, ki se je spremenilo v burne ovacije na čast Kalininu. Poslanci so izražali svojo ljubezen in spoštovanje do najožjega sobojevnika generalisima Stalina, moža, ki je dolga leta uspešno predsedoval SZ.

Med toplim odobravanjem vseh navzočih je bil Nikolaj Svernik soglasno izvoljen za predsednika predsedstva Vrhovnega sovjeta. Prav tako so soglasno izvolili 16 predsednikov predsedstev Vrhovnih sovjetov zveznih republik.

Naslednja točka dnevnega reda je bila sestava vlade, ministrskega sveta ZSSR. Poslancu Ždanovu je bil izročen predlog o sestavi vlade, ki ga je podpisal generalisimus Stalin. Ko je Ždanov, ki je predsedoval skupnemu zasedanju zveznega sovjeta narodnosti, prebral ta predlog, je bil sprejet z dolgim odobravanjem. Poslanci in gosti so se dvignili s sedežev, ko je bilo izgovorjeno ime generalisima Stalina, katerega kandidatura je bila predlagana za mesta predsednika ministrskega sveta ZSSR in za ministra oboroženih sil.

Vrhovnemu sovjetu je bilo predlagano, naj imenuje Vječeslava Molotova za podpredsednika sveta ZSSR in ministra za zunanje zadeve, Lavrentija Berjo — podpredsednika ministrskega sveta ZSSR; Andreja Andrejeva, — podpredsednika ministrskega sveta ZSSR; Anastasa Mikojana — podpredsednika ministrskega sveta in ministra za zunanjo trgovino; Aleksija Kosjugina — podpredsednika ministrskega sveta; Mikojana Voznesenskega — podpredsednika ministrskega sveta in predsednika komisije za državni načrt; Klementa Vorošilova — podpredsednika ministrskega sveta; Lazarja Kaganoviča — podpredsednika ministrskega sveta in ministra za industrijo gradbenega materiala; Ivana Kovaleva — ministra za promet; Konstantina Sergejčuka — ministra za pošto, telefon in brzojav; Petra Čirčova — ministra za trgovsko mornarico; Zosima Čačkova — ministra za rečno mornarico; Dmitrija Oniko — ministra premogovne industrije v zapadnih pokrajinah; Vasilija Vahruševa — ministra za premogovno industrijo v vzhodnih pokrajinah; Nikolaja Bajbakova — ministra za poljedelsko industrijo južnih in zahodnih pokrajin; Mihaela Jevšejka — ministra za petrolejsko industrijo vzhodnih pokrajin; Dimitrija Zimerina — ministra za električno industrijo; Ivana Tevosjana — ministra za jeklarsko industrijo; Petra Lomakoja — ministra industrije za neželezne kovine; Mihaela Pervušina — ministra za kemično industrijo; Mihaela Hruničeva — ministra za letalsko industrijo; Aleksija Goreljada — ministra za ladjedelniško industrijo; Borisa Vanikova — ministra za industrijo poljedelskih strojev; Dimitrija Ustinova — ministra za oboroževanje; Nikolaja Kazakova — ministra za težko mehanično konstrukcijo; Stefana Akopova — ministra avtomobilske industrije; Petra Peršina — ministra industrije motorjev in aparatov; Borisa Dvimitkija — ministra za dobave; Pavla Judina — ministra za zgradnjo podjetij težje industrije; S. Ginsburga — ministra za konstrukcijo vojaških in mornariških podjetij; Georgija Orlova — ministra za industrijo celuloze in papirja; Tihona Mitrohina — ministra za industrijo kavčuka; Aleksandra Efremova — ministra za industrijo strojev; Vjačeslava Maličeva — ministra za industrijo transportnih strojev — Aleksandra Zidemidka — ministra za zgradbo industrije goriva; Konstantina Sokolova — ministra za industrijo strojev za gradnjo cest; Vasilija Zotova — ministra za prehranjevalno industrijo; Aleksandra Ičkova — ministra za ribarsko industrijo; Pavla Smirnova — ministra za industrijo mesa in mleka; Vsevoloda Merkurova — ministra za državno varnost; Nikolaja Ričkova — ministra za pravosodje; Georgija Miterева — ministra za javno zdravje; Leva Mehlisa — ministra za državno kontrolo; Nikolaja Skvorčeva — ministra za nasade industrijskih rastlin; Ivana Bolčakova — predsednika kinomatografskega odbora.

Zasedanje francoskega odbora za atomsko energijo

Pariz, 20. AFP. — Danes se je prvič sestal francoski odbor za atomsko energijo pod predsedstvom Felixa Gouina. V odboru je več znanstvenikov in vojaških strokovnjakov.

Merilo za pomoč UNRRA-e

Atlantic City, 20. AFP. — Jugoslovanski delegat na zasedanju sveta UNRRA-e Petrović je predlagal, naj se zaradi pomanjkanja dobav pri razdeljevanju pomoči upošteva opustošenost dežel in njih doprinos v borbi.

Atlantic City, 20. AFP. — Odbor 11 članov ZN je sklenil, povabiti Argentino, Turčijo, Sirijo, Libanon, Saudsko Arabijo, ki niso članice UNRRA-e, naj pristopijo k tej organizaciji in sodelujejo v borbi proti lakoti.

KRATKE VESTI

WASHINGTON. Predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva je dopisniku AFP kategorično dementiral, da se ZDA pogajajo s Francovo Španijo o nekakem modusu vivendi.

WASHINGTON. Tiskovni tajnik Bele hiše Ross je izjavil, da Truman ne bo zaradi zaposlenosti prisostvoval prvi seji varnostnega sveta v New Yorku.

WASHINGTON. Izvozna in uvozna banka je sporočila, da so podpisali sporazum o posojilu Italiji v znesku 33 milijonov dolarjev.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Zalošče pri Dornbergu

Tudi ta mala vasica je mnogo žrtvovala v teku narodno osvobodilnega boja. Vsi vaščani, zlasti pa mladina, so bili vedno povezani z našimi borci, so jih vedno podpirali z živili, zdravili, itd. Sedaj, ko je borba že za nami, sodelujejo v množičnih organizacijah, pomagajo s prostovoljnimi prispevki vsem, ki so pomoči potrebni. Na dan mednarodnega ženskega praznika so na pobudo odbora ASIZZ priredile nabiralno akcijo za pomoč najpotrebnejšim dijakom. Med drugim so nabrale 102 jajc, 10 kg. moke in 3 kg. slanine. Z to zbirko so prispevali tudi prebivalci vasice Saksid. Proslava samega dne je bila skromna, toda uspešna. Nastopile so govornice, nastopile žene, ki so tudi na odru prikazale, kaj zmorejo. Izkupiček 1.936 lir so darovale v prid sirotam in stavkujočim tržaškim delavcem. Precej dobro je uspela tudi prireditev, ki sta jo dne 10. t. m. priredila Rdeči križ in vaški pionirji. Spored je bil pester in zadovoljiv. Vsi ki so nastopili, so svojo vlogo izvršili dobro. Zbrani vaščani so igralce nagradili z aplavzi.

Gropada

Tudi žene in matere se zavedajo svojih velikih dolžnosti. Vzgajajo se, vadijo za kulturne prireditve, obiskujejo tečaje in sestanke. Med drugim so sklenile, da bodo v najkrajšem času priredile tudi kulturno predstavo. Organizirale so svoj pevski zbor in svojo igralsko skupino. Nastopile bodo z igricama «Čačica kave» in «Cona A v sedanjosti in prihodnosti». Ob priliki kulturne prireditve dne 3 in 10 t. m. so poleg omenjenih igric zapele tudi nekaj partizanskih in narodnih pesmi. Župnik Bidovec se je v imenu vsega občinstva najtopleje zahvalil za uspelo prireditev. Ta kulturna prireditev se je ob koncu razvila v pravo manifestacijo za priključitev k Jugoslaviji.

Idrija, Čepovan

Te dni se vršijo kratiki praktični tečaji v Idriji, Čepovanu, Tolminu in Grgarju. Na teh tečajih poučujejo gojence in gojenke predvsem o modernem kuhanju voska in o vlivanju satnic. Ker je v teh krajih čebelarstvo precej razvito in predstavlja važno panogo v gospodarstvu, se kmetje z največjim zanimanjem udeležujejo teh praktičnih tečajev?

Črni vrh nad Idrijo

Tudi Črni Vrh se je odzval pozivu za obnovo. Ustanovil je Obnovitveno zadrugo, ki ima namen, da čim prej obnovi porušene domove ter združi vse prebivalstvo pri skupnem delu.

Že pred ustanovitvijo zadruge so prebivalci samoiniciativno pričeli z udarniškim delom pripravljati les za apnenice. Tudi vojska jim nudi pomoč z delom, vprežno živino itd. S tem prihaja ljudstvo do spoznanja, da je le s skupnim delom zagotovljen uspeh.

Idrija

Dne 12. t. m. je bilo v dvorani mladinskega doma zborovanje članov Enotnih sindikatov iz celega okraja. Namestnik odsotnega predsednika je podal izčrpno poročilo o delu in uspehih. Pozval je navzoče na izvrševanje dolžnosti in disciplino, ki morata biti največja skrb slehernega sindikalista. Opozoril je člane, da danes ni nikakor umestno, zahtevati olajšave ali kaj podobnega, saj se bije najodločenjši boj za popolno gospodarsko neodvisnost, za obnovo dežele. Za zgled je postavil delavno ljudstvo Sovjetske zveze, Jugoslavije in drugih dežel, ki so za časa vojne največ pretrpele in ki so v nekaj mesecih po osvoboditvi dosegle že mnogo na gospodarskem polju. Zanimivo je bilo tudi poročilo blagajničarke, iz katerega je bilo razvidno, da je čisti dobiček zadnje prireditve šel v korist socialnega skrbstva. Dohodkov je bilo 10.000 lir. Poleg tega je delavstvo in meščanstvo zbralo 10.000 lir za «Primorsko delavsko enotnost», 10.000 lir pa za politične preganjance v coni A. Na tem zborovanju so določili tudi načrt za prvomajsko tekmovanje. V okviru tega tekmovanja so delavci sklenili, da bodo v prostih urah pripravljali drva za onemogle starčke. Sklenili so tudi, da bodo na dan 1. maja priredili veliko kulturno predstavo, katere čisti dobiček bodo poklonili Dijaškemu domu. Ustanovili so posebno komisijo, ki bo nadzorovala delo posameznih članov za prvomajsko tekmovanje. Končno so sklenili, da bodo vsakega 15 in 30 v mesecu imeli redno zborovanje.

Obisk inozemskih novinarjev v Rihemberku

V nedeljo dne 10 t. m. se je prebivalstvo Rihemberka, Vrha in Preserj pripravljalo na manifestacijo za priključitev k Titovi Jugoslaviji. Ravno takrat so prišli britanski, sovjetski, ameriški, francoski in jugoslovanski novinarji, ki so se na lastne oči lahko prepričali, česa si naše ljudstvo želi, zakaj je naše ljudstvo žrtvovalo toliko svojih najboljših sinov. Videli so požgani Rihemberk, videli znamenja, kjer so padali naši borci in naši talci, videli izmučene obraze vaščanov, ki so v pregnanstvu mnogo pretrpeli in ki tudi danes živijo v tej docela poruseni vasi v velikem pomanjkanju. Prebivalci so jim z jugoslovanskimi zastavami v rokah pripovedovali o bojih in žrtvah ter izrazili željo, da hočejo enkrat za vselej k materi domovini. Star možakar je dejal: «Raje, kot še enkrat pod tuji jarem, v suženjstvo, raje v smrt. Sporočite svetu, da smo se borili in da hočemo k Jugoslaviji». Mladinski pevski zbor je novinarjem pred mladinskim domom, ki si ga je mladina sama zgradila, zapel «Pesem o svobodi» in še nekaj drugih pesmi. V mladinskem domu so novinarji opazovali mladince in mladinke, ki so bili ravno pri telovadnih vajah za majsko fizkulturno manifestacijo. Nato so se med vzklikl množice poslovili in zagotovili, da bodo žrtve in zahteve primorskega ljudstva upoštevali.

Čiščenje nemških minskih polj

Do danes je 130 mož edinice za čiščenje bomb in min odstranilo 35.000 nemških min, 900 letalskih bomb in 300 ton drugega streliva. Pri tem delu je izgubilo življenje 20 mož, 12 jih je bilo ranjenih, od teh je eden zdaj popolnoma slep. Komandant te edinice je Klatowsky Emanuel, bivši pripadnik organizacije UNPA. Pod njegovim poveljstvom je tudi neki nemški podoficir, ki je svojčas delal pri postavljanju minskih polj.

«NNU», ki prinaša to vest, poudarja kako je angleški poročnik G.S.G. Nash večkrat šel na minska polja, da bi pomagal ranjenim civilistom, ki so zašli na minska polja v okolici Miramara.

TRST

Splošni ukaz št. 45

Da se uredi nadzorstvo prevažanja blaga iz cone A v cono B in obratno, je polkovnik Robertson, namestnik višjega častnika za civilne zadeve, izdal ukaz, katerega priznašamo v izvlečku: 1. prevažanje blaga preko demarkacijske črte na področje pod anglo-ameriško upravo ali iz njego bo omejeno na železniške proge 14, 15, 56 in 58. Za Puljsko okrožje bo poti določil okrožni komisar. 2. Ob dovoljenih poteh bodo določili mesta za nadzorovanje. Nobeno blago ne bo smelo preko demarkacijske črte, če ne bo šlo skozi ta mesta. 3. Nobeno blago ne bo smelo skozi ta mesta, če ga ne spremlja uvozno, izvozno ali tranzitno dovoljenje. 4. Dovoljenje ni potrebno za uvoz živil, ki niso konzervirana. Živila se smejo izvažati samo z dovoljenjem. 5. Monopolske izdelke sme izvažati ali uvažati na to področje samo «Monopolio di stato» v Trstu. 6. Pomorski prevozi blaga med zavezniškim ter jugoslovanskim ozemljem bodo še nadalje pod nadzorstvom ob pristaniških mejah. 7. Carina se ne bo plačevala na mestih za nadziranje. Carinska uprava bo imela prepis vseh izdanih dovoljenj in bo odgovorna za pobiranje carine od vsega blaga jugoslovanskega ali tujega izvora na priznanih carinarnicah. 8. Prošnje za dovoljenja je treba nasloviti na ZVU, in sicer v skladu z navodili, ki bodo izdana kasneje. 9. Kršilce katerekoli določbe tega ukaza bo Zavezniško vojaško sodišče obsodilo z ječo ali globo, ali pa obojim. Poleg te kazni sodišče lahko odredi, da se izdelki ali material zaplenijo ali zaseženo. 10. Ukaz bo stopil v veljavo, ko ga bo podpisal polkovnik Robertson.

Kulturni krožek „M. Kraljič"

Danes ob 18 uri bo tov. Pentich predaval o temi «Gospodarska vprašanja Julijske krajine». Vstop prost.

Družabni večer pri Sv. Ivanu

Naš dramski odsek ponovi dne 23. t. m. ob 20 uri v Ljudskem domu pri Sv. Ivanu svoj pestri spored, ki ga je izvajal 3. februarja. Ker je čisti dobiček namenjen našemu Rdečemu križu, pozivamo občinstvo, da se te prireditve udeleži v polnem številu in tako podpre to našo važno ustanovo.

Pevsko društvo „Škorklja"

Pevsko društvo «Škorklja» priredi danes ob 20 uri v dvorani kulturnega krožka «M. Kraljič» svoj prvi koncert.

SIAU „Škorklja"

Nocoj ob 20. uri bo predaval tov. Petronio o gospodarskem položaju v Julijski krajini.

Zabavni večer

Danes ob 18. uri bo v šoli v Kolonji na odprtem zabavni večer.

Prosvetno društvo „Slovan" Kobdilj

bo vprizorilo na belo nedeljo Ganglovo Zaloigro «Sin». Po igri bo prosta zabava. Igral bo godbeni odsek iz Prvačine. Marljivo se udejsvujemo na dramatskem, pevskem in fizkulturnem polju, da zamašimo 25-letno vrzel, ki nam jo je povzročil fašizem!

Pevski zbor „Proleter"

Pevski moški zbor «Proleter» prosvetnega društva «France Prešeren Kolonkovec nastopi v soboto 23. t. m. ob 20. uri v kulturnem krožku «R. Rinaldi» Sv. Jakob, ulica Caprin 7, z raznimi komadi, med drugimi tudi «Zvončku» in «Kolo». V presledkih nastopijo znani pevci Botteghelli, Dose, Susca.

Enotni sindikati

Sindikat lesne stroke. Vabimo direktivni odbor na zborovanje, ki bo v soboto 23. t. m. ob 16. uri v ulici Zonta št. 2.

Enotni sindikat kovinarjev. Pozivamo vse zaupnike delavnic male industrije in kovinarskega obrtništva, ki se niso dvignili posebnih odrezkov za svoje člane, da to čimprej store.

Vsi člani, ki so posamič vpisani, naj se zglase v isti namen v prostorih sindikata v ulici Imbriani št. 5-I.

Ples v Domu pomorščakov. Nocoj ob 19 uri bo v ulici Monfort št. 3, kot po navadi, plesna zabava. Igral bo elitni orkester. Vstop 30 lir za plesalce in 15 lir za plesalke.

Prehrana

Za bolnike. Sepral javlja, da bolniki, ki imajo dodatno nakaznico za meso lahko dvignejo zadnjih deset dni marca 250 gr. jaje v prahu na odrezke od 21 do 31 t. m. Cena 455 lir kg.

Izredna delitev sladkorja in testenin. Danes 21. marca se začnejo deliti sledeče količine živil: 400 g. testenin vsem potrošnikom mesta Trsta in pokrajine na odrezek «II testenine» sedanje živilske nakaznice. 400 g sladkorja za otroke od 0 do 4 let, 300 g za otroke od 4 do 9 let, 300 g za potrošnike od 9 do 19 let, 100 g od 19 do 65 let, 300 g za potrošnike nad 65 leti. Cene testenin 38 lir kg, sladkor 72 lir kg. Delitev se konča 31 t. m.

Glasbena šola v Gorici

Gojenci začetniškega tečaja, otroškega zbora in mladinskega zbora naj pridejo v petek 22. marca ob 10. uri ali pa popoldne ob 15. uri k pouku.

Za svojce škedenjskih žrtev

Za družine škedenjskih žrtev je tov. Pečar Anton daroval 200 lir.

Darovalcem za škedenjske žrtve

Vljudno vabimo vse tiste, ki so se prijavili za zbiranje dobrovoljnih prispevkov za stroške pogreba in za pomoč družinam žrtev in ranjenih v Škednju, da se čimprej prijavijo z zbranimi prispevki pri akcijskem odboru v ulici F. Filzi 17-I od 16 do 19 ure.

Dobra srca

5. t. m. je A.F.Z. iz Kolonkovca priredil otroški ples. Čisti izkupiček 700 lir darujemo za sirote padlih borcev.

RADIO

ČETRTEK, 21. MARCA

7 Glasba za dobro jutro; 7.15 poročila v slov.; 7.45 koledar; 7.55 pestra jutranja glasba; 11.30 spomladanske melodije; 12 glasba za vas; 12.30 predavanje v slov.; 12.45 poročila v slov.; 13.15 reproducirana glasba; 13.30 orkester Nicelli; 14.15 pregled vesti; 17 prenos iz Vidma; 18.30 koncert za orgle; 19 koncert za klarinet; igra Gunzek Mihael; 19,15 slovenšč.na za Slovence; 19.30 orkester pod vodstvom Bojana Adamiča igra folkorno glasbo; 20.30 uganke po radiu; 20.50 politični komentar, nato lahka glasba; 23.15 zadnje vesti v slov.; 23.25 nočno zabavišče.

Sindikalna revija „Enotnost"

Danes izide sindikalna revija Enotnost ki jo izdaja «Primorska delavska enotnost».

Vsebinsko bogata in raznovrstna revija razpravlja o raznih sindikalnih sodobnih in zgodovinskih vprašanjih. Članke so prispevali najvidnejši sindikalni in ostali funkcionarji našega javnega življenja.

Članki so opremljeni s slikami, a naslovna stran simbolično prikazuje strnjeno množico in bratstvo kmečkega in industrijskega delavstva.

Revija se naroča pri sindikalnih organizacijah ali pa pri Ljudski založbi Trst, via Carducci 6.

Odg. urednik DUŠAN HRESCAK

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so spremili k zandjemu počitku našega nepozabnega ljubljenega edinca

Antona Šturna

ki je preminul v 9. letu starosti. Posebna zahvala darovalcem cvetja, pevcem, pionirjem in tov. učiteljici Sila za njen ganljivi govor.

Senožeče, 20. marca 1946.

Žalujoča MATI, sestrici MARIJA in LIDIJA ter ostalo sorodstvo.

MALI OGLASI

RADIO APARATA za 4000 lir ozir. 10.000 lir prodam. Redka priložnost. Pojasnila Corso Garibaldi 6-I. 110

IZGUBIL SEM LISTNICO z dokumenti v Ricmanjih 19. t. m. Prosil bi poštenega najditelja, da mi jih vrne na ime Kalc Karel, Gropada 21, ali na upravo «Prim. dnevnika». 141

K U L T U R A

Proslava petindvajsetletnice gledališkega dela Justa Košute

Vladimir Pavšič - Matej Bor: «Raztrganci»

Za Justa Košuto pomeni ta petindvajsetletnica petindvajset let resnega in trdega dela, petindvajset let zavestnega hotenja, petindvajset let izobraževanja, petindvajset let stremljenja po umetniški dovršenosti, petindvajset let samozatajevanja in odrekanja, petindvajset let poštenega in idealnega napora, petindvajset let trpljenja zaradi zasužnjene njegove ožje domovine in hrepenenja po tej svoji domovini. Ta petindvajsetletnica pomeni toliko in še več let njegovega in našega čakanja. Naša bol, naše trpljenje, naše hrepenenje, naša borba, naša vera je bila ves ta čas njegova bol, njegovo trpljenje, hrepenenje, njegova borba, njegova vera. Žilavo, kot je žilav naš rod in vztrajno ter z vedrim duhom se je prebil skozi leta in je rastel in se dvigal.

Za svojo petindvajsetletnico gledališkega dela je Justo Košuta nastopil v vlogi Rutarja v Borovih «Raztrgancih». To je bil simbol pomena te petindvajsetletnice. Narodno-osvobodilna borba nas je dovedla do tega, da danes lahko Košuta nastopi v Trstu. V tej igri je zapopadeno hrepenenje po osvoboditvi, je zapopadeno navdušenje naroda, je zapopadena borba naroda in ljudi. Tudi Košuta je hrepenel, je bil navdušen, se je boril. Zato je imela ta drama ta dan dvojen pomen. Prvič zaradi svoje lepote in življenjskosti same po sebi, drugič zaradi simbolike njenega pomena za igralca in za ljudstvo, s katerim je bil Justo Košuta vedno povezan. Njegovo igranje v petindvajsetih letih ni pomenilo samo neko pogodbeno stanje med njim in publiko, kjer ta nekaj da, da od igralca nekaj dobi, to je nekoliko umetniškega užitka in zabave, temveč je v njegovem delu tičal globlji pomen in namen njegovega hotenja in hrepenenja po tem, da bi gledališče imelo tudi neko socialno odgovornost do ljudstva in pa pomen njegove vere v osvoboditev. Zato je z vso upravičenostjo izbral ravno to igro za svoj jubilejni nastop.

Pred začetkom igre so se zbrali okoli slavljenca na odprtem odru njegovi tovariši in zastopniki raznih organizacij, da mu čestitajo in voščijo v imenu organizacij, v imenu navzočega občinstva in v imenu vsega naroda. Prvi je spregovoril Ferdo Delak za gledališče, za njim je slavljencu čestital Rado Nakrst za tovariše in za sindikat gledaliških igralcev. Nato je spregovoril tov. Zorko Jelinčič v imenu Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora. Za njim je naslovila na slavljenca nekaj občutenih besed tov. Marija v imenu Slovenske prosvetne zveze. Na konou je tov. Modest Sancin prebral brzojavne čestitke raznih gledališč in stanovskih tovarišv iz cele Jugoslavije in mu je spregovoril nekaj prijateljskih besed v svojem imenu. Čestitke so poslala gledališča iz Ljubljane, Zagreba, Beograda, Maribora, Celinja, Niša, Sarajeva, Novega sada, Splita Osijeka, Banjaluke, Varaždina, Jesenice, Skoplja, Kranja, Ptuja. Poslali so mu brzojavne čestitke še tovariši igralci, sodelavci, upravniki gledališč in književniki. Kolikor sem mogel ugotoviti, so mu poklonili vence gledališče v Trstu, sindikat gledaliških igralcev v Trstu, Slovenska prosvetna zveza Pokrajinski narodno osvobodilni odbor in SIAU. Trzaški slovenski slikarji so mu darovali poeno Lukežičevo in Cesarjevo sliko. Prišle so tudi deputacije iz raznih krajev z darovi. Spomnili so se ga tudi njegovi Križani z bariglico pristnega, žarkega, domačega vina.

Vsi govorniki so v svojih pozdravih poudarjali pomen Košutovega dela in teženj, ki so ga pri tem gnale.

Nastopili so isti igralci kot pri premieri. Ne več čemu je to pripisati ali, slavnostnemu razpoloženju v meni in v gledalcih, ali slavnostnemu zanosu igralcev samih, toda meni se je zdelo, da so igralci igrali še boljše kot pri premieri, Mislim pa, da je to slovesno razpoloženje navdušilo igralce, da so res z večjim ognjem odigrali svoje vloge. Igra je potekala pristno, v pravilnem tempu. Pri premieri sem ugotovil neko režijsko hibo prav na koncu igre, ko se odigrava borba med Nemci in partizani. Tedaj sem dejal, da je tisti prizor brez potrebe preveč razvlečen, da je preračunan preveč na lahek odrski efekt, ki bi bil bolj vreden nekega cirkuškega ruvanja. To pot je pa režija to napako popravila. Ta prizor je sedaj bolj stisnjen, bolj naraven in zaradi tega bolj pristen, dopušča pa vendarle gledalcu nekoliko primitivnega veselja nad tem, da partizan pesti Nemca, pri čemer Nemca v malih niansah karikira. Igralsko, režijsko in scenično je bila igra to pot prvovrstna. Odlikovali so se vsi igralci. Naj jih navedem tudi sedaj imenoma: Rutar — Justo Košuta, Neža — Angela Rakarjeva, Vida — Elza Berobič Dujčeva, Ferlež — Sandi Valič, Seseda — Valerija Silova, Lenka — Zora Jugova, Črešnik — Mario Sila, Mihol — Polde Dežman, Dr. Mroč — Danilo Turk, partizanski komandir — Belizar Sancin, partizan Josip Batič, 1. nemški žandar — Frano Dujeo, 2. nemški žandar Josip Filer. Vsak izmed igralcev je odigral svojo igro vlogi primerno in v skladu z ostalimi vlogami. Igra je bila zaključena in uravnotežena celota. Vsak igralec je imel sebe popolnoma v oblasti.

*Občinstvo je popolnoma napolnilo dvorano. Zaverovano je sledil